

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

**KIRJANDUSE
TÖÖVIHIK
V
KLASSILE**

TARTU 1968

A-100437

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
Pedagoogika kateeder

KIRJANDUSE TÖÖVIHIK

Vklassile

Katsematerjal

Koostanud H.Kraschin

Tartu 1968

Lubatud Eesti NSV Haridusministeeriumi
poolt koolides katsetamiseks

Tartu Ülikooli Raamatukogu
Sundeksemplar

Kuidas töötada töövihikuga.

Enne kui Sa hakkad tööjuhendit täitma:

- 1) loe põhjalikult läbi see kirjandusteos, mille kohta juhend on koostatud;
- 2) loe tööjuhend hoolikalt läbi ja tee endale selgeks, mida seal nõutakse;
- 3) pane tähele, kas Sul tuleb vastata kirjalikult või suuliselt, kirjalikult püüa vastata lühidalt ja täpselt, suuline vastus mõtle hoolega läbi, nii et suudaksid seda ühisel arutlusel teistele esitada.

Esimene osa

M U I N A S L U G U S I D, V A L M E J A

R A H V A T A R K U S T

TÖÖJUHEHD nr.1

Teema. Muinasjutud "Ahjualune" ja "Vaeslapse käsikivi".

Juhend A. Pärast muinasjuttude "Ahjualune" ja "Vaeslapse käsikivi" läbilugemist kirjuta välja 3 näidet kummastki jutust selle kohta, mis neis juttudes on ebatõelist.

"Ahjualune".

"Vaeslapse käsikivi".

Juhend B. Pärast muinasjuttude "Ahjualune" ja "Vaeslapse käsikivi" läbilugemist kirjuta välja tegelased ja püüa suuliselt leida vastus küsimusele, mille poolest muinasjuttude tegelased erinevad kirjanike poolt loodud juttude tegelastest. (Näiteks: O.Lutsu "Kevadest" Arno, Teele, Kiir, Toots jt., mõnest muinasjutust aga Kuningapoeg, Vaenelaps,

TÖÖJUHEEND nr.2

Teema. Muinasjutu koostamine (kirjand).

Koosta õpetaja antud pildi järgi teise vihikusse umbes poole või terve lehekülje pikkune muinasjutt. Oma muinasjutule pane ise ka pealkiri. Enne vihikusse kirjutamist koosta paberile eeltöö.

/ TÖÖJUHEEND nr.3

Teema. "Lugusid Heraklesest".

JUHEND A. Too näiteid selle kohta, milles avaldub Heraklesele iseloomulik joon, mis on esitatud tabeli vasakpoolses osas. Kirjuta hästi lühidalt.

Heraklesele iseloomulik joon.	Milles see jutustuses avaldub?
1. Leidlikkus, taibukus, arukus	
2. Suur jõud.	
3. Õiglus.	

Juhend B. Koosta pala "Lugusid Heraklesest" sisu kohta kirjalikult 5 küsimust, mida sa saaksid tunnis oma klassikaaslastele esitada. Igale küsimusele peab oskama ka ise vastata. Ära tarvita õpikus antud küsimusi. Küsimused numberda.

TÖÖJUHEND nr.4

Teema. A.Puškini "Muinasjutt surnud tsaaritarist ja seitsmest vägilasest".

Juhend A. Otsi sõrendatud sõnale sõnastikust tähendus ja kirjuta see sulgudesse vastavas vormis.

1. ... kuid ei sõandanud ( ) mulda matta.
2. ... ulgudes ta künniseni ( ) saatis neid ...
3. ... piiga aknal sukka kudus, nagu pruugiks ( ) oli tal.
4. ... aga juba neitsi rüppe langeb ubin ( ), õrn ja klaar.

5. Miks sa kurrutasid (   ) laupa?
6. Kambri (   ) koristas siis ta ...
7. Tammest laud ikooni (   ) all...

Juhend B. Otsi sõnastikust üles järgmiste sõnade tähendus ja kirjuta vihikusse. Igale sõrendatud sõnale koosta lause. Antud sõnu võid lauses tarvitada ka muudes vormides.

naasma -

möönma -

orb -

kaikuma -

läitma -

hurmay -

maldama -

TÖÖJUHEHD nr.5

Teema. O.Luts, "Ülemiste vanake".

Pärast "Ülemiste vanakese" läbilugemist vasta suuliselt järgmistele küsimustele.

1. Oled sa midagi lugenud või kuulnud Ülemiste järve tekkimisest? Mida sa tead?
2. Miks ei saa ükski linn kunagi valmis?
3. Miks vihkas Vanake linna?

Lisaülesanne nr.1. Vasta suuliselt järgmistele küsimustele.

1. Millal Oskar Luts elas?
2. Mida ta veel on peale selle teose kirjutanud?
3. Missuguseid Lutsu teoseid oled sa lugenud?

Lisaülesanne nr.2. Püüa teada saada, missugused eesti kirjanikud veel Ülemiste järvest ja vanakesest on kirjutanud. Andmeid hangi raamatukogust.

TÖÖJUHEHD nr.6

Teema. Muinasjutt ja muistend.

Juhend A.

1. Meenuta, missugust rahvajuttu nimetatakse muinasjutuks.
2. Valmistu klassis ilmekalt jutustama üht kodus loetud lühikest muinasjuttu.

Juhend B.

1. Meenuta, missugust rahvajuttu nimetatakse muistendiks.
2. Kirjuta vanematelt inimestelt üles üks muistend, mis on seotud sinu koduümbrusega. Üleskirjutamise võimaluse puudumisel otsi mõnest raamatust vastav muistend. Võid kasutada Eiseni "Esivanemate varandust".

TÖÖJUHEHD nr.7

Teema. Rahvaluule lühivormid.

Juhend A. Antud üksiksõnade abil tuleta meelde ja kirjuta terve vanasõna.

1. õnnetus -
2. viga -
3. mõtle -
4. auku -
5. tükk -

Juhend B. Otsi lisaks õpikus toodud näiteile veel vanasõnu: 5 töö ja õppimise kohta, 2 ilmastikuliste nähtuste

kohta ja 2 inimeste mitmesuguste iseloomuomaduste kohta. Vajaduse korral võid kasutada kogumikku "Valimik eesti vana-sõnu".

1. Töö ja õppimine.

2. Ilmastikulised nähtused.

3. Inimeste mitmesugused iseloomuomadused.

Lisaülesanne nr. 1. Püüa ise koostada üks mõistatus kas auto, leiva, sullepea või peegli kohta. Mõistatusele lisa sulgudes selle tähendus.

Pea meeles, et mõistatus lõpeb küsimärgiga.

Lisaülesanne nr.2. Meenuta, mis on kõnekäänd. Milleks neid tarvitatakse? Mõtesta lahti järgmised kõnekäändud: joonista vastav pilt ja kirjuta 3. lahtrisse lahtimõtestatud lause. Hinda, kumb lausetest on ilmekam, kas see, kus on kõnekäänd, või teine, kus sõnad on otseses tähenduses.

1. Ninapidi vedama.

2. Pead kaotama.

3. Pikka nina saama.

4. Võttis jalad selga.

Näiteks.

Kõnekäänuga lause	Kujuta kõnekäändu sõna- sõnalt pildis	Piltlikkuseta lause
Ta tundis end viienda rattana vankri all		Ta tundis end olevat üle- liigse

Näiteks.

Kõnekäänuga lause	Kujuta kõnekäändu sõna- sõnalt pildis	Piltlikkuseta lause
Ta tundis end viienda rattana vankri all		Ta tundis end olevat üle- liigse

TÖÖJUHE nr.8

Teema. Valmid.

Juhend A. Loe mitu korda läbi J.Tamme valm "Siga", püüa endale jutustada selle sisu, seejärel kirjuta aga lühike sisukokkuvõte teise vihikusse.

Juhend B. Loe hästi tähelepanelikult läbi Krõlovi valm "Luik, Haug ja Vähk", otsi sellest üles õpetussõna, seejärel aga mõtle oma klassi elust kaks näidet, mis vastavad valmi sisule ja valmistu neid teistele jutustama.

Lisaülesanne nr.1. Võta raamatukogust Krõlovi "Valitud valmid", sealt seest leiad valmid "Vaar" ja "Rebane ja Viinamarjad". Õpi neid ilmekalt lugema, et sa võiksid neid klassis kaasõpilastele esitada. Seejärel leia valmide peamõtte. Siis too omal valikul ühe valmi kohta elust omapoolseid näiteid.

Lisaülesanne nr.2. Koosta ise valm, võttes aluseks järgmise mõtte.

Ühes klassis oli üks õpilane, kes pidevalt teistest seinalehes karikatuure joonistas ja artikleid kirjutas, sa-

Teema. Valmid.

Juhend A. Loe mitu korda läbi J.Tamme valm "Siga", püüa endale jutustada selle sisu, seejärel kirjuta aga lühike sisukokkuvõte.

Juhend B. Loe hästi tähelepanelikult läbi Krõlovi valm "Luik, Haug ja Vähk", otsi sellest üles õpetussõna, seejärel aga mõtle oma klassi elust kaks näidet, mis vastavad valmi sisule ja valmistu neid teistele jutustama.

Lisaülesanne nr.1. Võta raamatukogust Krõlovi "Valitud valmid", sealt seest leiad valmis "Vaar" ja "Rebane ja Viinamarjad". Õpi neid ilmekalt lugema, et sa võiksid neid klassis kaasõpilastele esitada. Seejärel leia valmide peamõtte. Siis too omal valikul ühe valmi kohta elust omapoolseid näiteid.

Lisaülesanne nr. 2. Koosta ise valm, võttes aluseks järgmise mõtte.

Ühes klassis oli üks õpilane, kes pidevalt teistest seinalehes karikatuure joonistas ja artikleid kirjutas, sa-

muti armastas ta pioneerikoondustel teisi noomida ja häbis-
tada. Sellest aga, et tal endal tunnistusel puudulik hinne
oli ja ta sageli korrarikumiste pärast nurgas seisis, ei
rääkinud ta kunagi, nagu polekski need puudused. Vanasõna
ütleb, et teiste silmas nägi pindu, kuid oma silmas palki
ei näinud.

Teine osa

NOORTE ELU MINEVIKUS
J A T Ä H A P Ä E V A L

TÖÖJUHEND nr.10

Teema. E.Vilde "Minu esimesed "triibulised"".

Juhend A. Pärast E.Vilde jutustuse läbilugemist täida järgmine tabel. Kirjuta hästi lühidalt. Võid kasutada ka raamatu sõnastust.

	Riided	Jalatsid	Mänguasjad	Suhtumine mängukaaslastesse
EEDI				
VILLI				

Juhend A-1

- 1) Korda õpikust lk.53 võrdlust.
- 2) Leia E.Vilde jutustuse selviimaselt leheküljelt vähemalt 2 võrdlust ja kirjuta välja. Pikkade lausete puhul kirjuta ainult vajalik katkend, pannes ärajäänud lauseosa asemele 3 punkti (...).

3) Täida lüngad võimalikult tekstilähedase sõnastusega (b-osas).

a) Noorhärnal olid jalas päikese käes läikivad kingad siretavate hõbepannaldega.

b) Eedil olid jalas ...

a) Noorhärnal oli seljas peenike sinisetriibuline, kuldsete ankrutega ilustatud madruse-ülikond.

b) Eedil olid ...

Juhend B. Pärast E.Vilde jutustuse läbilugemist vasta kirjalikult järgmistele küsimustele. Vastused nummerda.

1) Miks just Eedi valiti noorparunile mängukaaslaseks?

2) Kuidas ema ja isa valmistasid Eedit ette mõtsasse minekuks?

3) Kuidas Eedi ja Villi käitusid esimesel mängupäeval?

4) Miks tekib tiigil kokkupõrge?

TÖÖJUHEND nr.10

Teema. A.Kitzbergi "Koolis".

Juhend A.

1) Loe tähelepanelikult läbi A.Kitzbergi jutustus "Koolis" ja seejärel joonista vihikusse poole lehekülje suurune plaan. Esemed paiguta sinna nii, nagu tekstis on kirjeldatud. Esemetele kirjuta juurde ka nimetused.

2) Küsi kodustelt, mitu meetrit on 1 süld ja mitu cm 1 jalg. Kirjuta saadud andmed plaani alla vihikusse.

Juhend B. Valmistu tekstilähedaselt jutustama üht antud teemat.

1. Kitzbergi-aegsete õpilaste magamistingimused.
2. Kirjelda klassiruumi, jutusta õppimisest.
3. Õpilaste pesemistingimused ja toit.

Lisaülesanne: Joonista vihikusse oma klassi plaan, paigutades sellesse kõik klassis olevad esemed. Viimastele kirjuta juurde ka nimetus.

TÖÖJUHEND nr.11

Teema. Dialoog.

Juhend A.

1) Korda õpikust lk. 38 dialoogi mõistet.

2) Järgmises dialoogis on juba koostatud ühe dialoogist osavõtja - õpetaja jutt. Sinu ülesandeks on koostada Jüri tekst. Kõigepealt aga loe õpetaja tekst lõpuni läbi.

Õpetaja: Jüri, miks sul on kodune harjutus tegemata?

Jüri:

Õpetaja: Mida nimelt?

Jüri:

Õpetaja: Missugusele reeglile oli see harjutus?

Jüri:

Õpetaja: Mida õeldi tööjuhendis?

Jüri:

Õpetaja: Mitu korda sa tööjuhendi läbi lugesid?

Jüri:

Õpetaja: Miks sa vaikid, Jüri?

Jüri:

Õpetaja: Vaata nüüd, kuidas su valel olid lühikesed jalad.

Selle dialoogi pealkirjaks sobib:

Juhend B.

- 1) Korda õpikust lk. 38 dialoogi mõistet.
- 2) Koosta kirjanduse vihikusse poole või leheküljepikkune dialoog ühel järgmistest teemadest.

Oskar Ohakas matemaatikatunnis.

Ema minu päevikut kontrollimas.

Minu ja mu koolikoti vestlus.

TÖÖJUHEEND nr.12

Teema. J.Parijõe jutustus "Tööl".

Juhend A. Valmistu suuliselt vastama, mida sa arvad Jaan Parist tema oma sõnade põhjal? Vajaduse korral otsi järgmised laused üles ka tekstist.

- 1) "Kust see isagi seda raha ühtepuhku jõuab teenida, mis meil kulub, peab ikka ise ka teenima".
- 2) "Aga sa ema käest saad, kui ema seda teada saab."
- 3) "Ei, lase olla! Las poiss võtab pealegi!"

Juhend B. Loe läbi J.Parijõe jutustus "Tööl". Valmistu suuliselt vastama, kuidas sa saad aru järgmiste lausete mõt-

test? Mõtle eriti sõrendatud osa üle. Kui sa muidu lahti mõ-
testada ei oska, siis otsi antud lause jutustuse tekstist
üles.

1) "Mis nad saadavad neid väikesi tööle, kellel kõrva-
tagused märjad."

2) "Kirjutaja hüüdis mulle järele: "Leivamärss, kuhu sa
poisi viid?"

3) "Aga mul ei ole kedagi suur märss: kui nii muidu käin,
siis ei ole midagi, kui valuga jooksen, no siis peksab veidi
vastu reisi."

Lisaülesanne nr.1. Joonista kirjanduse vihikusse pilt
(illustratsioon) J.Parijõe jutustuse "Tööl" põhjal. Otsusta
ise, mida sa sealt pildina kujutad.

Lisaülesanne nr.2. Loe klassiväliselt läbi J.Parijõe
väike jutustustekogu "Rein ja Anna mängivad poodi". Sealt
leiad mitu huvitavat juttu umbes sinuvanuste poiste-tüdrukute
tegevusest, tööst ja mängudest.

TÖÖJUHEND nr.13

Teema. Kirjeldus.

Juhend. Koosta teise vihikusse umbes leheküljepikkune
kirjeldus ühel järgmistest teemadest.

Minu koolipink.

Minu koelikett.

Miisu ja lõngakera.

Minu kukk (koer, kass).

TÖÖJUHEND nr.14

Teema. J.Smuuli "Mälestusi isast"

Juhend A. Pärast luuletuse läbilugemist tee IV osast
kirjalikult lühike sisukokkuvõte, võttes aluseks järgmise
kava. Jutusta kolmandas isikus (tema, ta).

Kava.

- 1) Ema ja poja mure.
- 2) Poeg isa ootamas.
- 3) Lõpuks siiski isa tuli.
- 4) Õäl pärast isa saabumist.

Juhend B. Pärast luuletuse läbilugemist tee IV osast kirjalikult lühike sisukokkuvõtte. Enne kirjutamist mõtle kõik hästi läbi. Jutusta kolmandas isikus, nimetades peategelast lihtsalt kirjanikuks (tema, ta).

TÖÖJUHEHD nr.15

Teema. Epiteet.

Juhend A. Otsi antud tekstist üles kõik epiteetid ja kriipsuta alla. Pea meeles, et epiteet vastab küsimusele "missugune?". Sul tuleb leida 6 epiteeti.

"Õsnel oli sadanud vihma. Puhas taevas läikis. Läbi-paistvas õhus olid selgesti nähtavad sinised kangused. Puude lehtedel ja okastel sätendas suuri vihmapiisku. Hommikust unist vaikust segas vaid lindude siristamine..." (V.Ažajev).

Juhend A-1. Pea meeles! Epiteet on eset, nähtust, olen-dit iseloomustav sõna, mis vastab küsimusele "missugune".

Täida lüngad sobivate epiteetidega.

Kui sa oled tööga valmis jõudnud, võrdle oma epiteete kirjaniku omadega.

Ta nägu on ..... nagu põletatud tel-lis, ta närib ..... vurru. Ta torkab oma ..... käed varrukaisse. Silmad kila-vad nagu ..... lapsel laadal mänguasjade hulga ees; huultel on niisugune ..... lapsenaeratus. Õuest lahkudes olid tal jalas ..... püksid.

M.Šolohhovi järgi.

Kirjaniku epiteedid on siin antud esinemise järjekorras: punane, musta, ülipikad, väikesel, helge, uued.

Juhend B. Koosta teemal "Sügis" 5 lauset, kus esineks 1 või rohkem epiteeti igas lauses. Koosta lauseid pilvede, puude, ilma jne kohta. Epiteedid kriipsuta alla.

TÖÖJUHEEND nr. 16

Teema. T.Braksi "Leiba laenamas".

Juhend A. Pärast jutustuse läbilugemist mõtle järgmiste küsimuste üle.

- 1) Mis sulle selles palas kõige enam meeldis?
- 2) Oled sa kunagi leivapuudust tundnud?
- 3) Kuidas sina oleksid Innot aidanud?
- 4) Milliseid osi jutustusest sa tahaksid teisiti näha?
- 5) Millal oli sul Innost kõige rohkem kahju?

Juhend B. Vali üks kolmest tegelasest ja iseloomusta teda. Mõtle hästi läbi ja kirjuta, millised iseloomujooned on sinu poolt valitud tegelasel.

- 1) Inno,
- 2) Tuio taat,
- 3) Ott.

Juhend B-1. Loe kodus läbi T.Braksi jutustus "Punaoja poisid" tervikuna. Mõtle selle üle, kas Punaoja poisid elaksid praegu kuidagi teisiti.

TÖÖJUHEEND nr.17.

Teema. L.Kahase jutustus "Heinamaad puhastamas".

Täida vähemalt üks kolmest alljärgnevast juhendist.

Juhend nr.1

- 1) Korda vanasõna mõistet.
- 2) Kirjuta Kahase jutustusest "Heinamaad puhastamas" välja 3 vanasõna.

- 3) Püüa leida veel lisaks 2-3 vanasõna (kas kirjanduse õpikust või mujalt), mis on väljakirjutatuile mõtelt lähedased.

Juhend nr.2. Kirjuta Kahase jutustusest välja 3 juhtumit, mis sulle olid õpetlikud. Kirjuta hästi lühidalt - 1-2 lausega.

1)

2)

3)

Juhend nr.3.

- 1) Korda epiteedi mõistet.
- 2) Kirjuta lk. 57 (õpikus) olev lõik teise vihikusse ja kriipsuta alla epiteedid. Alusta sõnadega "Mõnus oli istuda..." ja lõpeta "kolme kasetukka".
- 3) Seejärel koosta jutustuse kava, mis aitaks sind sisu meenutamisel. Pea silmas kõige olulisemat.

Lisaülesanne nr.1. Palu raamatukogust endale raamat "Kirjanduse sirvilauad 1959" ja loe, mida seal öeldakse kirjanik Kahase kohta. Seda on huvitav teada. Kirjuta välja sama autori teoste pealkirjad.

Lisaülesanne nr.2. Joonista illustratsioon Kahase jutustusele "Heinamaad puhastamas". Kui sa oled unustanud sõna "illustratsioon" tähenduse, siis kontrolli seda sõnastikust.

TÖÖJUHEND nr. 18

Teema. V.Gross "Ühe poisi suvi".

Juhend. Vali vastamiseks üks kahest antud küsimusest. Valmistu lühikeseks jutustuseks.

1) Kas sinagi oled mõnikord oma kodustele mõne sellise üllatuse valmistanud nagu Volli puudega?

2) Kas ka sina oled mõnikord seisnud sellise raskuse ees, nagu oli lugu Volli saksa keelega? Kas sa oled selle võitnud või oled enne käega löönud?

Kolmas osa

PILTE KODUST, LOODUSEST JA
LOOMADEST

TÖÖJUHEND nr. 19

Teema. J.Liiv "Sügisene kodu".

Juhend A. Mõttele järgmiste küsimuste üle ja kirjuta vastused.

1. Mis võis mõjutada kirjanikku "Sügisese kodu" kirjutamisel?
2. Kuidas sa saad aru luuletuse viimase salmi mõttest?

Juhend B. Koosta luuletusest lühike ümberjutustus, rääkides kolmandas isikus.

Lisäülesanne. Leia luuletusi või laule, kus räägitakse kodust ja kirjuta nende autor ja pealkiri.

TÖÖJUHEND nr.20

Teema. E.Särgava "Kevadel".

Juhend A.

- 1) Meenuta epiteedi mõistet.
- 2) Leia antud palast 10 epiteeti koos põhisõnaga, kirjuta need välja ja kriipsuta epiteedid alla.

Juhend B.

1) Meenuta isikustamise mõistet.

2) Leia antud palast 7 isikustamist. Pikkade lausete puhul kirjuta välja ainult vajalik katkend, pannes ärajäetud lauseosa asemele 3 punkti (...). Isikustamist näitav sõna kriipsuta lauses alla. Näited nummerda.

Juhend A-1. Väljenda järgmiste lausete mõte teiste sõnadega.

1. Maa talvine unevaip kärises, pudenes, läks auklikuks...
2. ... viimaks vaatas maa igalt poolt oma süsimustade silmadega sooja päikese nagu päästja otsa.
3. ... ilm oli hall ja pahase näoga...
4. Päike piinas lund nii väga, et see katsus kaduda - mida rutem, seda parem!
5. Paju on oma tibukesed lahti löönud...

Lisäülesanne nr.1.

- a) Koosta kirjand teemal "Kevadpäike klassis", kasuta selles huvitavaid ja toredaid võrdlusi, epiteete, isikustamist, ka vanasõnu ja kõnekäande.
- b) Soovi korral märgi kasutatud väljendite järele sulgudesse ta nimetus: epiteet (ep.), võrdlus (vrdl.), isikustamine (is.), vanasõna (vs.), kõnekäänd (kõn.).

Lisäülesanne nr.2. Too kaasa üks postkaart või mõni muu pilt kevadest. Õpi oma pildi järgi kevadest jutustama.

TÖÖJUHEEND nr.21

Teema. Fr.Tuglase "Siil".

1. Loe läbi Fr.Tuglase jutustus "Siil" ja kirjuta välja sõnad, mille tähendust sa ei tea.

2. Koosta jutustuse kava (liitkava) ja õpi selle järgi jutustama.

3. Mõtle järgmiste küsimuste üle ja valmistu suuliseks vastamiseks.
  - 1) Milline oli Maret'i ja Mardi kodu?
  - 2) Milles Maret, Mart ja Kusti sarnanesid?

- 3) Kas Kusti elu erines milleski Maret ja Mardi omast?
Kui jaa, siis mille poolest?
- 4) Kirjuta välja 5-6 väljendit, mis sinu arvates on
siili iseloomustamiseks eriti tabavad ja ilmekad.

Lisaülesanne nr.1. Püüa teada saada, millised loomad
veel peale siili magavad talveund. Kirjuta nende loomade
nimed:

Lisaülesanne nr.2. Leia veel jutustusi, kus räägi-
takse inimestele kasulikest loomadest. Kirjuta üles teose
nimi ja autor.

TÖÖJUHEND nr.22

Teema. R.Rohu jutustus "Mäger Urask"

Täida üks kahest alljärgnevast juhendist.

Juhend nr.1. Vasta suuliselt järgmistele küsimustele
ainult autori sõnadega (tsitaadiga tekstist).

- 1) Iseloomusta sood, kus elas mäger Urask.
- 2) Mida mäger sööb?
- 3) Milline on mägra välimus?
- 4) Miks Urask oma uru maha jätab?
- 5) Iseloomusta tuhkrut.
- 6) Miks ei õnnestu Uraskil tuhkrut kuhjast minema
ajada?

Juhend nr.2. Vali tekstilähedaseks jutustamiseks üks järgmistest teemadest.

- 1) Urask uppumiskohus.
- 2) Urask uut eluaset otsimas.
- 3) Mäger Uraski ja tuhku võitlus.

Lisaülesanne. Kirjuta jutustusest "Mäger Urask" välja võrdlusi. Pikemate lausete puhul jäta üleliigne osa kirjutamata. Võrdlused nummerda.

TÖÖJUHEND nr.23

Teema. A.Hindi "Angerja teekond".

Juhend A. Õpi kaardil näitama angerjamaimu teekonda ja kirjuta, missuguseid veekogusid ta oma reisiril läbib:

Juhend B. Jutusta angerjamaimu arengut täiskasvanud angerjaks. Kasuta oma jutustuses autori väljendeid angerja välimuse kohta. Kava koosta kirjalikult.

Lisaülesanne. Püüa teada saada, mida kirjanik Aadu Hint veel on kirjutatud ja kas ta noortele ka midagi peale "Angerja teekonna" on kirjutatud. Kirjuta nende teoste peal- kirjad.

Neljas osa

RAHVA MINEVIKUST

TÖÖJUHEEND nr.24

Teema. Rahvalaulud "Oleks minu olemine", "Kui ma pääsen mõisa'asta".

Juhend.

1. Mõttele järgmiste küsimuste üle ja valmistu suuliselt vastama;
  - a) Mis on neil kahel rahvalaulul ühist?
  - b) Miks vihkasid talupojad mõisnikke?
  - c) Leia kummastki laulust read, mis kõige enam väljendavad talupoja vihkavat suhtumist.
2. Kirjuta rahvalaulust "Oleks minu olemine" katkend alates 4.reast ja lõpetades 10.reaga ümber nii, nagu see oleks tänapäeva keeles.

TÖÖJUHEEND nr.25

Teema. A.Kriisa "Koidulaulik".

Juhend A. Jätka õpiku abil järgmisi mõtteid.

- 1) Koidula sündis...
- 2) Tema lemmikaineteks olid koolis...
- 3) Vabal ajal armastas Koidula...
- 4) Koidula isa toimetas ajalehte...
- 5) Lydia Koidula suri...

6) Luuletaja põrm maeti kodumulda ..... a.

Juhend B. Koosta Koidula eluloo kohta 7 küsimust, küsimused nummerda.

TÖÖJUHEEND nr.26

Teema. E.Kippeli "Lembitu võitleb raudrüütlitega".

Juhend.

1. Õpi jutustama järgmisi alateemasid.
  - a) Lehola küla ja selle ümbrus.
  - b) Karjus Ivo.
  - c) Linnuses valmistatakse vaenlasi vastu võtma.
  - d) Preestri ja Lembitu jutuaamine.
  - e) Lahing raudrüütlitega.
2. Kirjuta välja kõik sõjariistad, mida vanad eestlased lahinguis tarvitasid. Kui oskad, võid ka joonistada.

3. Mõttele järgmiste küsimuste üle, leia neile suuliselt vastused.
  - a) Millal toimub antud jutustuse tegevus?
  - b) Miks Meelisele ei meeldi preester?

Lisaülesanne. Leia veel teoseid, kus räägitakse vanade eestlaste võitlusest võõraste sissetungijatega. Kirjuta nende raamatute autor ja pealkiri.

TÖÖJUHEHD nr. 27

Teema. Bergmanni "Ustav Ülo".

Juhend.

1. Valmistu suuliseks jutustuseks Ülost - eestlaste vaprast saadikust. Iseloomustamiseks võid kasutada tabavaid väljendeid teosest.
2. Leia järgmiste sõnade tähendus ja kirjuta antud sõna järele.

vagur -

kalk -

läkitama -

ülbe -

Vabal valikul moodusta kahele antud sõnale lause.

Viljes osa

TÖÖST JA VÕITLUSEST
PAREMA TULEVIKU NIMEL

TÖÖJUHEND nr.28

Teema. H.Puki "Karjasepaun"

Juhend.

1. Pärast "Karjasepauna" läbilugemist joonista vihikusse Arno teekond kodust kuni Punaarmeeeni. Ära unusta sinna märkimast sakslaste partulle, Reedikut, Konnaoja ja kõike muud, mis Arno teekonnasse puutub. Teekond läbi metsa märgi punase noolega. Kui oskad, tee joonis topograafiliste märkidega.

2. Koosta sama osa kohta kava ja jutusta selle järgi, kasu-
ta jutustamisel ka tehtud joonist.

Juhend A.

Iseloomusta Arnot, võttes aluseks järgmisi momente.

- 1) Arno kohtumine sakslaste patrulliga.
- 2) Metsaserva läbimas.
- 3) Konnaoja ületamas.

Juhend B.

Koosta seinalehele umbes leheküljepikkune artikkel pealkirjaga "Vapper poiss Arno". Kirjuta nii, nagu oleks Arno su klassikaaslane.

Lisaülesanne nr.1. Mõtle järgmiste küsimuste üle.

- 1) Mida tahab kirjanik sinu arvates öelda järgmiste lause-
tega?
  - a) "Ja rõõmsat meelt on viimasel ajal otse hädasti
vaja".
  - b) "Täna töötab palav päev tulla. Ja seda nii mitmeski
mõttes..."
  - c) "Arno ei kaota pead."
- 2) Miks annab kirjanik isa kohta kohe algul sellise ise-
loomustuse? Jälgi eriti sõrendatud sõnu.
"... laia kondiga habetunud mees astus aeglaselt ja
natuke kõikudes üle läve."
- 3) Millal ei talitanud Arno õigesti?
- 4) Missugused omadused peavad olema inimesel, kes on võime-
line kangelastegudeks oma kodumaa heaks?

Lisaülesanne nr.2. Selgita raamatukogu abil, mida kirjanik Holger Pukk veel on kirjutanud. Tutvusta mõnda huvitavat raamatut, mida sa ise oled lugenud, ka oma kaasõpilastele.

TÖÖJUHEEND nr.29

Teema. P.Cvirka "Õõbik".

Juhend A.

Otsi sõnastikust üles sõrendatud sõnade tähendus ja aseta sulgudesse vastavas vormis.

- 1) ... veokilt maha astudes hakkas kiikriga ( )
vaatama igale poole.

- 2) ... helises ta omapärane ja võluv meloodia ( )
suuise päeva vaikuses.
- 3) ... surunud jupikese puud vastu rinda, vestis ( )
ta midagi.
- 4) Leitnant näitas poisikesele väljumihklit ( ).

Juhend B.

1. Kirjuta tekstist välja 5-6 lausekatkendit või väljendit, mis näitavad sõja hävitavat mõju nii esemetele kui ka inimestele. Väljakirjutused nummerda, ärajäetud osa tähistä 3 punktiga.

2. Kirjuta punktadena välja (nummerda), milles Arno ja Ööbik sarnanesid. Põhjenda lühidalt, iga punkti juurde ainult 1-2 lauset.

TÖÖJUHEHD nr.30

Teema. M.Raud. "Isa".

Juhend. Vasta suuliselt järgmistele küsimustele ainult kirjaniku sõnadega.

- 1) Miks ei saanud Henn sel õhtul uinuda?
- 2) Milline nägi nüüd välja Henu endine kodu?
- 3) Missugune valus mõte tuli Hennule kodumaja leeke vaadates?
- 4) Millest sa arvad, et Henu isa veel elas?
- 5) Mida sai Henn emalt isa kohta teada?

РАБОЧАЯ ТЕТРАДЬ
ПО ЛИТЕРАТУРЕ ДЛЯ У КЛАССА

Опытный материал

Составил Х. Кривошкин

На эстонском языке

Тартуский государственный университет
СССР, г. Тарту, ул. Вяйксола, 18

Toimetaja J. Temmo ja V. Otter
Korrektor M. Kook

=====
TRU rotaprint 1968. Paljudamiseks antud 16.IV 1968.
Trükipoognaid 2,13 + 1,75 lisasid. Tingtrükipoognaid
3,43. Trükiarv 800. Paber 30x2/4. MB 04401.

Tell. nr. 240.

Tasuta

TASUTA

A-100437

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 01039186 2

Nimi:..... Klass: ..... Kool: .....

I. Kriipsuta alla sulgudes olevatest vastustest õige!

1. Valmikirjanik on (Luts, Puškin, Krõlov).
2. Muistendi "Emajõe sünd" autoriks on (Faehlmann, Kreutzwald, Luts).
3. "Lehm lüpsab suust, kana muneb nokast" on (mõistatus, vanasõna, kõnekäänd).
4. Leia 2 arvu, mis muinasjuttudes esinevad kõige sagedamini: (1, 3, 10, 2, 7).

II. Kirjuta 5 kõnekäändu.

III. Too näiteks 5 vanasõna.

IV. Kirjuta lünka puuduv sõna!

1. Rahvajuttu, mis on seotud kindla koha või isikuga, nimetatakse .....
2. Dialoog on .....
3. Lühikest, õpetliku sisuga luuletust, milles allegooriliselt pilgatakse mitmesuguseid pahesid, nimetatakse .....
4. Rahva poolt loodud lühikesi tabavaid lauseid nimetatakse ....., sõnarühma aga, mida kasutatakse lause piltlikumaks muutmiseks, nime-

tatakse .....

K - 1

V. Määra, kas I lahtris on vanasõna, mõistatus või kõnekäänd.

Tee vastavasse lahtrisse ristike.

	Vana- sõna	Kõne- käänd	Mõista- tus
1. Sügisöööl on üheksa poega			
2. Seest siiru-viiruline, pealt kullakarvaline?			
3. Suur tükk ajab suu lõhki.			
4. Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea.			
5. Nagu hane selga vesi.			
6. Lipp lipi peal, lapp lapi peal, ilma nõela pistmata?			
7. Jäi kahe silma vahele.			
8. Väike auk laseb laeva põhja.			

Nimi: ..... Punkt:..... Hinne: .....

Nimi: ..... Klass: ..... Kool: .....

I. Kirjuta katkendi number õige autori ette.

II tulbas peab osa nimesid üle jääma.

I

1. "Varsti olin otseti pesuvaagnas, suud-silmad seebivahtu täis, ja ema nühkis ja küüris, nagu oleks tal minu asemel piimapütt või koorekirn käte vahel."

2. "Igaüks sai kaks õuna, ainult Mart ei võtnud ühtki."

3. "Neljandiku ruumi võttis temast ilmatu suur ahi nurgas ära."

4. "Ta oli köitnud kümme kord korvi nõõriga kokku ja liikus edasi nagu heinasaad."

5. "Leivamärss, kuhu sa poisi viid?"

6. "Mind rannast leidis juba varavalge, - kõhn, sasipäine, väike muris põnn."

II

S.Rannamaa "Kadri".

A.Kitzberg "Koolis".

L.Kahas "Heinamaad puhastamas".

J.Smuul "Mälestus isast".

J.Tamm "Siga".

E.Vilde "Minu esimesed triibulised".

T.Braks "Leiba laenamas".

J.Parijõgi "Tõel".

II. Leia igale antud sõnale 3 epiteeti:

- päike,

- pilved,

- tuul,

- õun.

III. Kirjuta teose ette autor ja järele kaks tegelast.

Autor	Teose pealkiri	Tegelased
	"Ülemiste vanake"	
	"Vanem õde"	
	"Punaoja poisid"	

IV. Kirjuta:

1) 2 niisugust jutustust, kus on ka eelkooliealisi tegelasi:

a)

b)

2) 2 jutustust, kus tegelasteks on õpilased:

a)

b)

V. Aseta lünka õige vastus!

1) Volli on tegelane ..... jutustuses
(kirjaniku nimi)

.....

(teose pealkiri)

2) Vilde "Minu esimestes "tribulistest" on tege-
lasteks kaks poissi: ..... ja .....

3) Õppimisest räägitakse kahes jutustuses:

Kitzbergi ..... ja Grossi jutustuses
(pealkiri)

.....

(pealkiri)

Nimi:..... Punkt:..... Hinne: .....

Nimi:..... Klass:..... Kool:.....

I. Tuleta meelde 5 looma, kellest oli õpitud palades juttu. Seejärel meenuta jutustuse pealkiri ja autor. Täida selleks järgmine tabel. Sama teos võib ka korduda.

Teoses esinev loom	Teose pealkiri	Autor
--------------------	----------------	-------

1.

2.

3.

4.

5.

II. Meenuta, milliseid loomi kirjanikud iseloomustasid järgmiselt. Iga iseloomustuse järele kirjuta looma nimi.

- 1. "kubisev nõelapadi" -
- 2. "madalat kasvu, pisi-
keste seasilmadega" -
- 3. "pea oli lühike, koon
ümmargune, karv selja-
pooltel tume" -
- 4. "rinnalapse sõrmeküüne
suurune" -

5. "mõnekümnegrammi raskused "piibunõelad" -

K-3

III. Kirjuta iga väljendi järele, kas selles esineb epiteete, võrdlust või isikustamist. Epiteedid kriipsuta lauses alla. Näiteks.

"Idanema neljad, viied - epiteet, isikustamine.
pani kaunis suvepuhkus."

1. "lumi sulas kui vaht lembes õhus" -
2. "kasukas oli vett täis kui käsn" -
3. "soo oli täis tümasid kohti ja korisevaid laukaid" -
4. "Oli temagi alles väike, kõhetu, paljasjalgne poisike" -
5. "päike paitas oma pehmete kätega uinuvat maad" -
6. "jõed koorisid eneste pealt jääkatted" -
7. "Kui seal siis palmide ladvus õõtsudes põuases lõõsas, linnukest tagasi hüüab sõbralik kadakapõõsas." -

Nimi:..... Punkt:..... Hinne:.....

Nimi:..... Klass:..... Kool:.....

I. Täida lüngad õige vastusega!

1. Luuletuse "Mu isamaa on minu arm" on kirjutanud

.....

(autor)

2. Rahvalaul "Oleks minu olemine" on suunatud

..... vastu?

(kelle?)

3. Lydia Koidula elas ..... sajandil.

4. Koidula haud asub praegu .....
(koht)

II. Kriipsuta õige vastus või vastused sulgudes alla.

1. "Kui ma pääsen mõisa'asta" on (Koidula luuletus, rahvalaul).
2. Lydia Koidula sündis (Kroonlinnas, Pärnus, Vändras).
3. Jutustuse "Meelis" on kirjutanud (Bergmann, Kippel, Roht).
4. Koidula lemmikaineteks olid koolis (kirjandus, matemaatika, ajalugu, keemia, joonistamine).
5. Vanad eestlased tarvitasid sõjas (suuri kive, viskeodasid, raudriideid).

III. Keda iseloomustati järgmiselt? Kirjuta II lahtrisse ainult nimi.

Katkend teosest (õpikust)	Kelle kohta öeldi nii?
1. "Sa surid kui ustav eestlane."	1.
2. "Üks säärane mees, kes tundis lindude ja metsloomade keelt..., pea oli tal vikati-teraga paljaks aetud..."	2.
3. "Juba väikese lapsena... tah- tis temagi kord eesti rahva- le raamatu kirjutada."	3.
4. "...oli seljas tumepruun laiade käistega ülerüü ja peas laiaäärne viltmüts."	4.
5. "...on üle kihelkonna kõige ausam, tema juurde käiakse õigust otsimas."	5.

Nimi:..... Punkt:..... Hinne:.....

Nimi:..... Klass:..... Kool: .....

I. Kirjuta teose nimi, kust õpikus antud katkend on pärit.

Katkendi pealkiri	Teose pealkiri
1. "Karjasepaun"	1.
2. "Pahandus lõunasöögi pärast"	2.
3. "Leiba laenamas"	3.
4. "Lembitu võitleb raudrüütliga"	4.

II. Vasta väga lühidalt järgmistele küsimustele.

1. Kes on peategelane jutustuses "Pahandus lõunasöögi pärast?"
2. Miks ei lähe isa ise Punaarmeele kaarti viima, vaid saadab Arno?
3. Miks Ööbik sakslastele teed juhatades kogu aeg vilistas?
4. Mitmel teljel kodus noor kangur Vaarandi luuletusest?
5. Mida leidis Henn ühel päeval tuhaasemelt?

III. Koosta igale antud sõnale lause.

ahervare -

meloodia -

- 2 -

K - 5

ülbe -

maskeerima -

dokument -

uulits -

riivama -

Nimi:..... Punkt:..... Hinne:.....

Algtest-A

Nimi:..... Klass:..... Kool:.....

1. Kirjuta 5 kirjanikku, kelle raamatuid sa oled lugenud või õppinud.

1.

2.

3.

4.

5.

2. Nimeta vähemalt 5 raamatut, mida sa oled hiljuti lugenud ja veel hästi mäletad.

1.

2.

3.

4.

5.

3. Loe antud katkend tähelepanelikult läbi ja vasta kirjalikult järgmistele küsimustele:

1) Miks ei varastanud Aleksei oma peremehelt raha, kuigi ta seda algul teha kavatses?

2) Kuidas suhtus perenaine Alekseisse?

"Hommikuti, kui ma peremehe riideid puhastasin, kõlisesid ta pükste taskus rahad. Vahel need kukkusid taskust välja ja veeresid põrandale. Kord kukkus üks neist läbi põrandaprao trepi alla puukuuri. Unustasin sellest kõnelda peremehele ja see meenus mulle alles mõne päeva pärast, kui leidsin puude hulgast kahekümnekopikase. Kui ma andsin selle peremehele, ütles naine talle:

"Näed nüüd! Vaja raha üle lugeda, kui tasku jätab."

Peremees aga ütles naerdes:

"Aleksi ei varasta, tean seda."

Nüüd, kui olin otsustanud varastada, meenusid mulle need sõnad ja usaldav naeratus, ja ma tundsin, kui raske oleks mul varastada.

4. Kirjuta järgmisest luulekatkendist lühike ümberjutustus - 3-4 lauset. Ära kasuta luuletuse lauseid, vaid kirjuta nii, nagu sa suuliselt Johnist jutustaksid.

"John varakult
suurlinna vaeslapseks jäi -
kaotas ammu ta isa ja ema...
Tal kodu ei ole.
Ta koolis ei käi.
Kurja kodumaa orvuks on tema.
Aga rahvaste parema
käekäigu eest
Johni isa käis võitluses ranges.
Ta ei pöördunud tagasi
koju armeest -
Teises maailmasõjas ta langes."

5. Täida lüngad niisuguste sõnadega, mis teevad lause täiesti arusaadavaks ja õigeks. Igasse lünka kirjuta ainult üks sõna.

- a) Talv on ..... põhjas ja lühike .....
- b) Tõeline sõber ..... alati oma kaaslast.
- c) Poisid ..... tüdrukud armastavad ..... palli.

d) Tuli on kuum, kuid jää on .....

e) Aeg ..... mõnikord kallim ..... raha.

6. Muutes ainult esimest tähte, moodusta igast antud sõnast 3 uut sõna. Näiteks: sai - mai, ai, pai.

Pall -

Nukk -

Mari -

Saar -

7. Kes on kirjutanud jutustuse "Kevade"? .....

Nimeta teoseid, mida see kirjanik on veel kirjutanud.

8. Nimeta A.Lindgreni teoseid:

Nimi:..... Punkt:..... Hinne:.....

Lõpptest A-I

Nimi:..... Klass:..... Kool: .....

I. Täida lüngad õigete vastustega!

1) Suurest Isamaasõjast räägivad 2 jutustust:

H.Puki ..... ja P.Cvirka .....
(teose pealkiri) (teose pealkiri)

2) Luuletuse "Mälestusi isast" on kirjutanud .....

.....
(autori nimi)3) Rahvajuttu, mis on seotud kindla koha või isikuga,
nimetatakse .....4) Katkend "Lembitu võitleb raudrüütlitega" on pärit
teosest .....
(teose pealkiri)

5) Fatma, Siina ja Tamaara on tegelased jutustuses ...

.....
(teose pealkiri)6) "Siilis" räägitakse Kustast, Mardist ja .....
(lapse nimi)7) Meie õpikus on Koidula luuletus .....
(luuletuse pealkiri)II. Täida järgmistes vanasõnades ja kõnekäändudes lüngad
puuduvate sõnadega.

1) Töö ei teota kedagi, ... igamees.

2) Iga ..... on raske.

3) Julge ..... on ..... võitu.

4) Nagu ..... selga vesi.

5) Kuidas ....., nõnda palk.

6) Kaua tehakse ....., pea tehtud pilla-palla.

7) Nagu ..... silmaauku.

III. Kriipsuta õige vastus sulgudes alla!

1. "Ahjualune" on (muistend, valm, muinasjutt).
2. Luuletuse "Kuulus kangur" kirjutas (Vaarandi, Smuul, Liiv).
3. Jutustuse "Meelis" üheks tegelaseks on (Ülo, Ivo).
4. "Nagu viies ratas vankri all" on (vanasõna, kõnekäänd).
5. Volli on tegelane jutustuses ("Minu esimesed "tribulised", "Ühe poisi suvi", "Ööbik").

IV. Kirjuta iga väljendi järele, kas selles leidub võrdlust, epiteeti või isikustamist. Igas väljendis on ainult üks neist.

1) "ta hakkas hüüdma nagu auriku hädasarv"	1)
2) "vaibana kirevad lehed katavad kulu ja mulda"	2)
3) "Kostis kuu: "Ei ole näinud""	3)
4) "sõit läks nagu lepase reega"	4)
5) "liigutas loiult oma vetruvaid tund-laid"	5)
6) "Päike piinas lund nii väga"	6)

V. Missugusest teosest on pärit järgmised looduskirjeldused? Paremale poole kirjuta teose ette vastava katkendi number. 2 teost peab üle jääma.

1) "Siin väljad nõnda seljakad ja armas päikse läik, siin väljad nõnda viljakad - hea kraavikaldal käik!"	Rannamaa "Kadri" Kippeli "Lembitu võitleb raudrüütlitega."

2) "Juba lumi katab aasa, akna taga raagus puul ulub nukker sügistuul."	Liivi "Sügisene kodu".
3) "Aeglaselt sõudsid kuninglikud linnud meie vaatepiirist välja, kadudes Kaldamäe kõrgete kuuskede taha."	Puki "Karjasepaun". Rohu "Mäger Urask".
4) "Siis oli meie maa hoopis teistsugune kui nüüd: metsad olid aina suured ja mühavad tammikud, järved ja jõed aga hoopis sinisemad kui praegu."	Hindi "Angerja teekond". Puškini "Muinasjutt surnud tsaaritarist ja seitsmest vägilasest".
5) "Kaasik tervitab Arnot lindude laulu, rõõmsa heleduse ja kaskede sahinaga. Siin on ilus. Pole siin kuusiku süngust, männiku üksluist igavust, tam-miku tõsidust ja segametsa umbseid tihnikuid. Aina valgus, heledus ja kergus..."	Särgava "Kevadel".
6) "Viimaks halastas päike looduse peale ja paitas oma pehmete kätega uinuvat maad. Soe tuul puhus üle lumelagendikkude, maa sirutas ennast kui ärkav laps."	

Nimi:..... Punkt:..... Hinne: ...

A-100437

Nimi:..... Klass:..... Kool:.....

I. Kriipsuta õige vastus sulgudes alla!

- 1) "Ahjualune" on (muistend, valm, muinasjutt).
- 2) Luuletuse "Kuulus kangur" kirjutas (Vaarandi, Smuul, Liiv).
- 3) Jutustuse "Meelis" üheks tegelaseks on (Ülo, Ivo).
- 4) "Nagu viies ratas vankri all" on (vanasõna, kõnekäänd).
- 5) Volli on tegelane jutustuses "Minu esimesed "tribulised"", "Ühe poisi suvi", "Ööbik").

II. Kirjuta iga väljendi järele, kas selles leidub võrdlust, epiteeti või isikustamist. Igas väljendis on ainult üks neist.

- 1) "ta hakkas hüüdma nagu auriku hädasarv" 1)
- 2) "Vaibana kirevad lehed katavad kulu ja mulda". 2)
- 3) "Kostis kuu: "Ei ole näinud."" 3)
- 4) "sõit läks nagu lepase reega" 4)
- 5) "liigutas loiult oma vetruvaid tundlaid." 5)
- 6) "Päike piinas lund nii väga" 6)

III. Missugusest teosest on pärit järgmised looduskirjeldused? Paremale poole kirjuta teose ette vastava katkendi number. 2 teost peab üle jääma.

- 1) "Siin väljad nõnda seljakad Rannamaa "Kadri"
ja armas päikse läik,
siin väljad nõnda viljakad - Kippeli "Lembitu võitleb
hea kraavikaldal käik!" raudrüütlitega".

- 2) "Juba lumi katab aasa,
akna taga raagus puul   Liivi "Sügisene kodu".
ulub nukker sügistuul."
- 3) "Aeglaselt sõudsid kuninglikud Puki "Karjasepaun".
linnud meie vaatepiirist
välja, kadudes Kaldamäe kõrge-
te kuuskede taha."   Särgava "Kevadel"
- 4) "Siis oli meie maa hoopis   Rohu "Mäger Urask".
teistsugune kui nüüd: metsad
olid aina suured ja mühavad   Hindi "Angerja teekond".
tammikud, järved ja jõed aga
hoopis sinisemad kui praegu."   Puškini "Muinasjutt sur-
nud tsaaritarist ja
seitsmest vägilasest".
- 5) "Kaasik tervitab Arnot lin-
dude laulu, röömsa heleduse
ja kaskede sahinaga. Siin on
ilus. Pole siin kuusiku
süngust, männiku üksluist
igavust, tammiku tõsidust ja
segametsa umbseid tihnikuid.
Aina valgus, heledus ja
kergus..."
- 6) "Viimaks halastas päike looduse
peale ja paitas oma pehmete
kätega uinuvat maad. Soe tuul
puhus üle lumelagendikkude,
maa sirutas ennast kui ärkav
laps."

IV. Täida lüngad õigete vastustega!

1. Suurest Isamaasõjast räägivad 2 jutustust: H.Puki

..... ja P.Cvirka .....
(teose pealkiri)   (teose pealkiri)

- 2) Luuletuse "Mälestusi isast" on kirjutanud .....
(Autori nimi)
- 3) Rahvajuttu, mis on seotud kindla koha või isikuga,
nimetatakse .....
- 4) Katkend "Lembitu võitleb raudrüütlitega" on pärit teo-
sest .....
(teose pealkiri)
- 5) Fatma, Siina ja Tamaara on tegelased jutustuses
.....
(teose pealkiri)
- 6) "Siillis" räägitakse Kustast, Mardist ja .....
(lapse nimi)
- 7) Meie õpikus on Koidula luuletus .....
(luuletuse pealkiri)

V. Täida järgmistes vanasõnades ja kõnekäändudes
lüngad puudevate sõnadega.

- 1) Töö ei teota kedagi, ... igamees.
- 2) Iga ..... on raske.
- 3) Julge ..... on ..... võitu.
- 4) Nagu ..... selga vesi.
- 5) Kuidas ....., nõnda palk.
- 6) Kaua tehakse ....., pea tehtud pilla-palla.
- 7) Nagu ..... silmaauku.

Nimi:..... Punkt:..... Hinne:.....

Nimi:..... Klass: ..... Kool:.....

1. Täida lüngad niisuguste sõnadega, mis teevad lause täiesti arusaadavaks ja õigeks. Igasse lünka kirjuta ainult üks sõna.

- a) Talv on ..... põhjas ja lühike .....
- b) Tõeline sõber ..... alati oma kaaslast.
- c) Poisid ..... tüdrukud armastavad ..... palli.
- d) Tuli on kuum, kuid jää on .....
- e) Aeg ..... mõnikord kallim ..... raha.

2. Muutes ainult esimest tähte, moodusta igast antud sõnast kolm uut sõna. Näiteks: sai - mai, ai, pai.

Pall -

Nukk -

Mari -

Saar -

3. Kirjuta järgmisest luulekatkendist lühike ümberjutustus - 3-4 lauset. Ära kasuta luuletuse lauseid, vaid kirjuta nii, nagu sa suuliselt Johnist jutustaksid.

"John varakult

suurlinna vaeslapseks jäi -

kaotas ammu ta isa ja ema...

Tal-kodu ei ole,

Ta koolis ei käi.

Kurja kodumaa orvuks on tema.

Aga rahvaste parema

käekäigu eest

Johni isa käis võitluses ranges.

Ta ei pöördunud tagasi

Koju armeest -

Teises maailmasõjas ta langes."

4. Kirjuta 5 kirjanikku, kelle raamatuid sa oled lugenud või õppinud.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

5. Nimeta vähemalt 5 raamatut, mida sa oled hiljuti lugenud ja veel hästi mäletad.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

6. Loe antud katkend tähelepanelikult läbi ja vasta kirjalikult järgmistele küsimustele:

1) Miks ei varastanud Aleksei oma peremehelt raha, kuigi ta seda algul teha kavatses?

2) Kuidas suhtus perenaine Alekseisse?

"Hommikuti, kui ma peremehe riideid puhastasin, kõlisesid ta pükste taskus rahad. Vahel kukkusid taskust välja ja veeresid põrandale. Kord kukkus üks neist läbi põrandaprao trepi alla puukuuri. Unustasin sellest kõnelda peremehele ja

see meenus mulle alles mõne päeva pärast, kui leidsin puude hulgast kahekümnekopikase. Kui ma andsin selle peremehele, ütles naine talle:

"Näed nüüd! Vaja raha üle lugeda, kui tasku jätab."

Peremees aga ütles naerdes:

"Aleksei ei varasta, tean seda."

Nüüd, kui olin otsustanud varastada, meenusid mulle need sõnad ja usaldav naeratus, ja ma tundsin, kui raske oleks mul varastada."

7. Kes on kirjutanud jutustuse "Kevade"? .....

Nimeta teoseid, mida see kirjanik on veel kirjutanud.

8. Nimeta A.Lindgreni teoseid:

Nimi:..... Punkt:..... Hinne:.....

Lõpptest B-I

Nimi:..... Klass:..... Kool: .....

I. Leia antud tegelasele lisaks veel teine tegelane samast teosest.

- 1) Meelis -
- 2) Tuio taat -
- 3) Eedi -
- 4) Augias -
- 5) Konn -
- 6) Jelissei -
- 7) Vähk -
- 8) Laine -
- 9) Tuhkur -
- 10) Siil -

II. Leia 5 vanasõna töö või õppimise kohta.

III. Leia silpidest vanasõnad.

- 1) ku, on, nin, silm, o, gas, ma
- 2) külv, lõi, das, kui, kus, nõn, da
- 3) ku, pead, da, lu, mar, pead, kum, li, hal, ta, aus
- 4) i, on, üks, ga, ma, sepp, o, õn, ne

5) hu, su, ei, se, jook, hiir, si, le, ga, ja, ma, kas, le

IV. Kirjuta peast 1 salm ükskõik millisest õpitud luuletusest.

V. Nimeta eesti kirjanikke, kes ka praegu elavad ja kirjutavad (kõik, keda sa tead).

VI. Kirjuta lühidalt (4-5 lausega), millest on juttu Bergmanni "Ustavas Ülos".

VII. Kirjuta iga antud tegelase kõige tähtsam iseloomujoon.

Näiteks: Villi - kiuslik

- 1) Arno -
- 2) Ööbik -
- 3) Ülo -
- 4) Fatma -
- 5) Herakles -

VIII. Mis on järgmistes jutustustes kõige pingelisem sündmus? Kirjuta hästi lühidalt.

1. "Karjasepaun" -

2. Ülemiste vanake" -

3. "Hai" -

IX. Nimeta raamatuid, mida sa oled sel õppeaastal lugenud.

Nimi:..... Klass:..... Kool: .....

I. Nimeta eesti kirjanikke, kes ka praegu elavad
ja kirjutavad (kõik, keda sa tead).

II. Leia silpidest vanasõnad.

1) ku, on, nin, silm, o, gas, ma

2) külv, lõi, das, kui, kus, nõn, da

3) ku, pead, da, lu, mar, pead, kum, li, hal, ta, aus

4) i, on, üks, ga, ma, sepp, o, õn, ne

5) hu, su, ei, se, jook, hiir, si, le, ga, ja, ma, kas, le

III. Kirjuta iga antud tegelase kõige tähtsam ise-
loomujoon.

Näiteks: Villi - kiuslik

1) Arno -

2) Ööbik -

3) Ülo -

4) Fatma -

5) Herakles -

IV. Kirjuta peast 1 salm ükskõik millisest õpitud luuletusest.

V. Leia antud tegelasele lisaks veel teine tegelane samast teosest.

- 1) Meelis -
- 2) Tuio taat -
- 3) Eedi -
- 4) Augias -
- 5) Konn -
- 6) Jelissei -
- 7) Vähk -
- 8) Laine -
- 9) Tuhkur -
- 10) Siil -

VI. Leia 5 vanasõna töö või õppimise kohta.

VII. Mis on järgmistes jutustustes kõige pingelisem sündmus? Kirjuta hästi lühidalt.

- 1) "Karjasepaun" -

2) "Ülemiste vanake" -

3) "Hai" -

VIII. Kirjuta lühidalt (4-5 lausega), millest on juttu Bergmanni "Ustavas Ülos".

IX. Nimeta raamatuid, mida sa oled sel õppeaastal lugenud.

Nimi:..... Punkt:..... Hinne:.....